

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM**

Avdelning 32

DOM
2016-04-29
Meddelad i
Stockholm

Mål nr
1290-16

SÖKANDE

Stockholms Sjötrafik AB, 556426-8760

Ombud: Advokat Jan Stålhandske
Jur.kand. Johanna Siverling
Advokatfirman Oebergs AB
Sveavägen 17
111 57 Stockholm

MOTPART

Stockholms läns landsting, 232100-0016

Ombud: Advokat Erik Gadman
Advokat Joakim Lavér
Jur.kand. Anton Johansson
Hannes Snellman Advokatbyrå AB
Box 7801
103 96 Stockholm

SAKEN

Överprövning av avtals giltighet

Ankomstdatum
2016-04-29

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten beslutar att Stockholms läns landstings avtal med TRSM Group 1 AB avseende skärgårdstrafik i Stockholms län ”B-avtalet” och ”D-avtalet” får bestå trots att förutsättningarna för ogiltighet är uppfyllda.

Dok.Id 706061

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
115 76 Stockholm	Tegeluddsvägen 1	08-561 680 00 E-post: forvaltningsrattenistockholm@dom.se www.domstol.se/forvaltningsratt	08-561 680 01	måndag – fredag 08:00-16:30

YRKANDEN M.M.

Stockholms läns landsting (SLL) har genomfört en upphandling av kollektiv sjötrafik i Stockholms skärgård, dnr 2015-0159. Tilldelningsbeslut i upphandlingen meddelades den 17 november 2015 där det beslutades att TRSM Group 1 AB (TRSM) skulle tilldelas kontrakt för område B (Norra Mellanskärgården) och för område D (Södra Mellanskärgården). Upphandlingen har därefter blivit föremål för överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling (LOU).

SLL har den 15 januari 2016 utan föregående annonsering tecknat temporära uppdragsavtal avseende skärgårdstrafik i Stockholms län beträffande område B och D med TRSM. Avsikten är att de tillfälliga avtalen ska löpa fram till dess att SLL kan avsluta upphandlingen genom att teckna avtal.

Stockholms Sjötrafik AB (bolaget) ansöker om överprövning av B- och D-avtalen mellan SLL och TRSM och yrkar att domstolen beslutar att avtalen är ogiltiga.

SLL bestrider bifall till ansökan och yrkar för det fall domstolen skulle finna att det föreligger förutsättningar för att ogiltigförklara avtalen att de, på grund av tvingande hänsyn till ett allmänintresse, ändå ska få bestå.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Vad målet gäller

Målet gäller om de temporära uppdragsavtalen mellan SLL och TRSM gällande skärgårdstrafik i Stockholms län ska förklaras ogiltiga på grund av att avtalen slutits utan föregående annonsering.

Vad parterna anför

Bolaget

Något undantag för att avstå från annonsering har inte varit tillämpligt. Det saknas grund för direktupphandling. SLL har genom att sluta uppdragsavtalen utan föregående annonsering brutit mot LOU och de grundläggande principerna däri. Skäl finns därför att enligt 16 kap. 13 § LOU besluta att uppdragsavtalen är ogiltiga. Det saknas skäl att låta uppdragsavtalen bestå.

Det var inte absolut nödvändigt att tilldela kontraktet - den avsedda kollektivtrafiken kunde tillhandahållas genom att utnyttja den möjlighet till förlängning som det tidigare avtalet innehöll. Det förelåg alltså ett annat alternativ genom en operatör som sedan år 2001 bedrivit den aktuella sjötrafiken med utmärkt kompetens och åtföljande kundnöjdhet. Det förelåg inte synnerlig brådska eftersom sjötrafiken kunde tillhandahållas ändå.

Av punkt 2.5 i det nu gällande avtalet för den aktuella sjötrafiken framgår att avsikten var att det avtalet skulle gälla till dess upphandlande, konkurrensutsatta avtal kunde ersätta det. I punkt 5.2 anges att avtalet gäller till och med den 17 april 2016, men kan förlängas upp till tolv månader. SLL har ändå, med hänvisning till att utgången av överprövningsprocessen och tidpunkten för dess avslutande inte kan förutses, beslutat att redan nu genomföra den nu aktuella otillåtna direktupphandlingen. I uppdragsavtalen påstås att nuvarande avtal inte kan förlängas. Detta är alltså en felaktig uppgift. Enligt det gällande avtalet stadgas visserligen att beställaren bör meddela förlängningen sex månader före avtalstidens utgång, men bolaget accepterar förlängning utan att ett sådant meddelande har gjorts. Detta har meddelats SLL. SLL kan alltså mycket enkelt, och utan att någon lider skada, se till att den aktuella sjötrafiken tillhandahålls allmänheten utan att företa någon ny direktupphandling. För tydlighets skull anges att bolaget är villigt att an-

passa längden av förlängningen till SLL:s önskemål. Det är alltså inte nödvändigt att tilldela uppdragsavtalen och någon synnerlig brådska som omöjliggör ett förfarande med föregående annonsering föreligger inte.

Skulle förvaltningsrätten anse att det trots det är absolut nödvändigt att tilldela uppdragsavtalen och att det föreligger synnerlig brådska, är denna brådska utan tvivel någonting som orsakats av omständigheterna som mycket väl kunnat förutses av den upphandlande myndigheten. SLL har arbetat med denna upphandling under mycket lång tid och har inte kunnat undgå att inse att tiden från tilldelningsbeslut till trafikstart inte skulle räcka. Detta visas om inte annat genom den förlängningsmöjlighet som beställaren skaffat sig i det gällande avtalet. Att SLL nu inte utnyttjar denna möjlighet kan inte tas till intäkt för att brådskan inte skulle vara hänförlig till omständigheter som SLL kunnat förutse. Brådskan är således självförvållad, och kan inte utgöra ett skäl till att direktupphandling skulle vara tillåten.

För att SLL ska kunna ingå de direktupphandlande avtalen krävs att trafiken omfattas av allmän trafikplikt. Innan frågan om allmän trafikplikt avgjorts slutligt kan inte ett avtal om allmän trafik ingås. Följaktligen utgör det ett brott mot kollektivtrafiklagen om uppdragsavtalen ingås. Direktupphandlingen utgör vidare ett otillåtet statligt stöd och står i strid med cabotageförordningen.

Det allmänintresse som enligt SLL skulle motivera att uppdragsavtalen ska bestå, kan inte tillgodoses genom de direktupphandlade uppdragsavtalen med TRSM eftersom TRSM inte kan fullgöra uppdraget att tillhandahålla sjötrafiken. SLL har därför inte genom direktupphandlingen vidtagit någon åtgärd som kan tillförsäkra fortsatt drift av trafiken.

SLL

SLL påbörjade tidigare en annan upphandling av kollektiv trafik i skärgården. Den upphandlingen kom emellertid att avbrytas. SLL inledde därefter upphandlingen för att på nytt konkurrensutsätta den kollektiva trafiken i skärgården. Mot bakgrund av att tidigare ingångna avtal rörande utförande av kollektiv trafik i skärgården löpte ut innan nya avtal kunde tecknas genom upphandlingen, valde SLL att utan föregående annonsering teckna s.k. interimsavtal med nuvarande leverantörer för att säkerställa driften av den kollektiva trafiken i skärgården fram till dess att nya avtal kunde tecknas i upphandlingen.

SLL tecknade bl.a. ett sådant interimsavtal med bolaget den 14 november 2014. Interimsavtalet gäller således från den 18 april 2015 till och med den 17 april 2016. Skälet till att interimsavtalet gäller till den 17 april 2016 är att trafikstart avseende de kontrakt som SLL avser att ingå i upphandlingen äger rum den 15 april 2016. En förutsättning för att förlänga interimsavtalet var att SLL meddelade om sådan förlängning senast sex månader före sista avtalsdag, dvs. senast den 17 oktober 2015. Därefter var det inte möjligt att förlänga interimsavtalet. Någon förlängning av interimsavtalet har inte skett.

Eftersom interimsavtalet löpte ut den 17 april 2016 och SLL tills vidare är förhindrat att teckna de avtal som tilldelats i upphandlingen riskerade SLL att per den 18 april 2016 stå utan avtal med utförare av kollektiv trafik i skärgården, bl.a. avseende anbudsområde B och D. Det är bl.a. mot denna bakgrund som SLL den 15 januari 2016 beslutade att teckna temporära uppdragsavtal, däribland med TRSM. Avsikten är att de tillfälliga avtalen ska löpa fram till dess att SLL kan avsluta upphandlingen genom att teckna avtal.

Det framgår uttryckligen av punkt 5.1 i interimsavtalet att en förlängning av det avtalet skulle meddelas senast sex månader innan avtalstiden löpte ut. Någon förutsättning eller kontraktuell möjlighet att förlänga interimsavtalet finns således inte, eftersom sådan förlängning skulle ha skett senast den 17 oktober 2015. Vidare får SLL framhålla att en förlängning av interimsavtalet utan stöd i avtalets bestämmelser rent upphandlingsrättsligt skulle kunna betraktas som tilldelning av ett nytt kontrakt utan föregående annonsering. Att förlänga interimsavtalet på sätt som bolaget påstår hade således inneburet en direktupphandling. Det var en förutsättning att SLL meddelade bolaget om förlängning senast sex månader före sista avtalsdag för att interimsavtalet över huvud taget skulle kunna förlängas. Eftersom SLL inte meddelat att interimsavtalet skulle förlängas den 17 oktober 2015 förelåg det inte längre förutsättningar att förlänga avtalet. Att bolaget senare har uppgett att man godtar en förlängning av interimsavtalet ändrar inte detta.

Enligt SLL:s uppfattning har det förelegat förutsättningar för SLL att ingå de tillfälliga avtalen såväl med stöd av 4 kap. 5 § 3 LOU som med hänvisning till synnerliga skäl.

SLL, som är en landstingskommun, ansvarar enligt 2 kap. 1 § lagen (2010:1065) om kollektivtrafik för den regionala kollektivtrafiken i Stockholms län vilket innefattar den i målet aktuella trafiken. SLL:s ingående av avtalen är således ett led i SLL:s utförande av landstingets författningsreglerade skyldigheter. SLL är av uppfattningen att upphandlingen har genomförts korrekt och i enlighet med LOU och att de anbudsgivare som lämnat de ekonomiskt mest fördelaktiga anbuden i upphandlingen uppfyller samtliga krav som SLL ställt upp. Upphandlingen har dock blivit föremål för flera ansökningar om överprövning och en förlängd avtalsspärr hindrar tills vidare SLL från att ingå avtal med anledning av upphandlingen.

Trafikstart är enligt villkoren i upphandlingen planerad till den 15 april 2016. Inför trafikstart åligger det trafikutövarna att vidta ett stort antal åtgärder och förberedelser för att kunna börja driva trafiken vid den tidpunkten. Det har förelegat synnerlig brådska, som inte beror på omständighet som SLL har kunnat råda över eller förutse, som omöjliggör det att tillämpa ett annonserat förfarande. Upphandlingen är en omfattande och komplicerad upphandling av kollektivtrafiktjänster. Den direktupphandling som är föremål för prövning har genomförts med anledning av att upphandlingen har begärts överprövad och i syfte att trygga trafikdriften till dess att upphandlingen kunnat avslutas.

Det ska vidare framhållas att kollektiv trafik utgör en allmännyttig tjänst som SLL ansvarar för i egenskap av regional kollektivtrafikmyndighet i Stockholms län. Den kollektiva trafiken i skärgården utgör en mycket viktig tjänst för skärgårdens invånare och även för Stockholms läns invånare i övrigt. Det är således av mycket stor betydelse att den kollektiva trafiken i skärgården kan tillhandahållas under den tid som den förlängda avtalssparren gäller i upphandlingen (dvs. så länge SLL är förhindrat att teckna avtal i upphandlingen) och efter 17 april 2016 när interimsavtalet med bolaget upphörde att gälla. Med hänsyn till bl.a. dessa omständigheter föreligger det synnerliga skäl och det har därmed förelegat förutsättningar att ingå de tillfälliga avtalen med TRSM.

SLL har inte överträtt några regler beträffande kollektivtrafiklagen, statligt stöd eller cabotageförordningen. Även om så hade varit fallet skulle det dock inte utgöra skäl för ingripande enligt 16 kap. 13 § LOU.

Även om domstolen skulle finna att förutsättningarna för ogiltighet enligt 16 kap. 13 § är uppfyllda finns sådana tvingande hänsyn till ett allmänintresse som innebär att rätten ska besluta att avtalen får bestå.

Interimsavtalen upphörde att gälla den 17 april 2016. Kollektivtrafiken är av central betydelse för samhället och dess medborgare. Den kollektiva trafiken i skärgården utgör en mycket viktig allmännyttig tjänst för skärgårdens invånare och även för Stockholms läns invånare i övrigt. Detta gäller med särskild styrka i områden som är svåra för enskilda att ta sig till eller från utan kollektivtrafik. Stockholms skärgård är just ett sådant område. För det fall avtalen skulle ogiltigförklaras skulle konsekvenserna, för SLL och för resenärerna, bli mycket allvarliga.

Utgångspunkter för bedömningen

Inledningsvis kan konstateras att den aktuella tjänsten är en s.k. B-tjänst och enligt 1 kap. 2 § LOU ska 15 kap. tillämpas i fråga om B-tjänster. Det är ostridigt i målet att SLL tilldelat aktuella kontrakt utan föregående annonsering. Förvaltningsrätten har att ta ställning till om SLL haft rätt att genomföra de aktuella upphandlingarna genom direktupphandling.

Enligt 16 kap. 13 § första LOU ska rätten besluta att ett avtal som slutits mellan en upphandlande myndighet och en leverantör är ogiltigt bl.a. om avtalet slutits utan föregående annonsering i vissa fall.

Av 15 kap. 3 § LOU framgår att direktupphandling får tillämpas bl.a. om förutsättningarna för förhandlat förfarande utan föregående annonsering enligt 4 kap. 5–9 §§ är uppfyllda eller om det finns synnerliga skäl.

Det är den som åberopar att en upphandling får genomföras utan föregående annonsering som har bevisbördan för att förutsättningarna är uppfyllda. Direktupphandling är ett undantagsförfarande och undantagsbestämmelserna ska tolkas restriktivt.

Enligt 16 kap. 14 § ska rätten, om det finns tvingande hänsyn till ett allmänintresse, besluta att avtalet får bestå trots att förutsättningarna för ogiltighet är uppfyllda.

Förvaltningsrättens bedömning

Rätt att tilldela kontrakten med stöd av 4 kap. 5 § 3 LOU

En upphandlande myndighet får enligt 4 kap. 5 § 3 LOU tilldela ett kontrakt utan föregående annonsering om det är absolut nödvändigt att tilldela kontraktet, men synnerlig brådska, orsakad av omständigheter som inte kunnat förutses av den upphandlande myndigheten gör det omöjligt att hålla tidsfristerna vid öppet, selektivt eller förhandlat förfarande med föregående annonsering.

Alla förutsättningar måste vara uppfyllda för att undantaget ska vara tillämpligt.

Vad som utgör en absolut nödvändig kontraktstilldelning får bedömas utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. För att det ska anses absolut nödvändigt att tilldela ett kontrakt ska det enligt praxis röra sig om upphandling av varor eller tjänster av stor samhällsekonomisk betydelse eller av viktig medicinsk art (jfr t.ex. Kammarrätten i Göteborgs domar i mål nr 1446-1452-12 och i mål nr 7469-7472-11).

Villkoret att det ska föreligga synnerligen brådska innebär att det ska vara omöjligt för en upphandlande myndighet att hålla tidsfristerna vid ett öppet, selektivt eller förhandlat förfarande med föregående annonsering. Brådskan ska således innebära att det inte funnits tid att genomföra ett upphandlingsförfarande med föregående annonsering utan direktupphandling ska ha varit det enda möjliga alternativet. Vid bedömningen om en upphandlande myn-

dighet haft möjlighet att hålla de uppställda tidsfristerna tillkommer dessutom den tid det tar för myndigheten att författa ett justerat eller ett nytt förfrågningsunderlag, den tid det tar för utvärdering av inkomna anbud, inställetiden för en ny leverantör samt tidsåtgången för en överprövningsprocess.

SLL har anfört att avtal tecknades den 15 januari 2016 mot bakgrund av pågående överprövningsprocess i upphandlingen och att SLL riskerade att stå utan utövare av kollektiv trafik i skärgården när interimsavtalen löpte ut den 18 april 2016. SLL har vidare anfört att det inte var möjligt att förlänga det tidigare avtalet eftersom ett meddelande om förlängning skulle ha gjorts senast den 17 oktober 2015, vilket inte gjordes.

Förvaltningsrätten anser mot bakgrund av detta och vad som i övrigt framkommit i målet att SLL visat att det var absolut nödvändigt att tilldela kontraktet och att det förelåg synnerlig brådska.

En ytterligare förutsättning som måste vara uppfylld för att kunna åberopa undantaget är dock att brådskan inte kunnat förutses av den upphandlande myndigheten.

I artikel 31.1 c) i direktiv 2004/18/EG anges som ytterligare förutsättning för denna undantagsbestämmelse att de omständigheter som åberopas som skäl för synnerlig brådska inte i något fall får tillskrivas den upphandlande myndigheten. Denna förutsättning har inte tagits in i den svenska lagtexten eftersom sådana omständigheter som är hänförliga till den upphandlande myndigheten inte torde vara omöjliga att förutse för myndigheten (se prop. 2006/07:128 s. 327).

SLL har anfört bl.a. följande. Det har förelegat synnerlig brådska, som inte berott på omständigheter som SLL har kunnat råda över eller förutse, som omöjliggjort för SLL att tillämpa ett annonserat förfarande. SLL påbörjade

tidigare en annan upphandling av kollektiv trafik i skärgården. Den upphandlingen kom emellertid att avbrytas. SLL inledde därefter upphandlingen för att på nytt konkurrensutsätta den kollektiva trafiken i skärgården. Upphandlingen är en omfattande och komplicerad upphandling av kollektivtrafiktjänster.

Att upphandlingar av nu aktuellt slag och omfattning kan komma att avbrytas eller överprövas utgör, enligt förvaltningsrättens mening, generellt sett en omständighet som kan förutses av upphandlande myndighet under upphandlingsförfarandets gång. Samma bedömning måste göras när det gäller sådana upphandlingar som är av mer omfattande och komplicerad art. Förvaltningsrätten noterar härvid att direktupphandling är ett undantagsförfarande. Undantagsbestämmelserna ska tolkas restriktivt och den som åberopar undantaget från upphandlingsplikten har bevisbördan för detta. Det framgår inte att den synnerliga brådska som uppkommit inte är hänförligt till SLL:s eget handlande och att den inte kunnat förutses av SLL.

Förvaltningsrätten finner, utifrån vad som har anförts av SLL i målet, att SLL inte visat att den synnerliga brådska som SLL åberopar inte kunnat förutses av SLL och att den inte är hänförlig till SLL:s handlande.

Förvaltningsrätten finner därför att förutsättningarna för att tilldela ett kontrakt utan föregående annonsering enligt 4 kap. 5 § 3 LOU inte är uppfyllda.

Synnerliga skäl

Enligt 15 kap. 3 § LOU får direktupphandling vidare användas bl.a. om det finns synnerliga skäl.

Av förarbetena (prop. 2001/02:142 s. 99) till bestämmelsen framgår vad som åsyftas med "synnerliga skäl". Där anges bl.a. följande. Regeln är

främst avsedd för sådana oförutsedda händelser som inte den upphandlande enheten själv kunnat råda över. Att den upphandlande myndigheten har råkat i brådska beroende på egen bristande planering grundar inte rätt till direktupphandling.

Av unionsrättslig praxis framgår att en upphandlande myndighet inte kan åberopa synnerliga skäl om den under lång tid känt till de omständigheter som gjort upphandlingen nödvändig och att de omständigheter som är hänförliga till den upphandlande myndighetens egna brister vad gäller planering och organisation inte kan åberopas som synnerliga skäl (se bl.a. EU-domstolens domar i mål C-24/91 och C-385/02 samt Kammarrätten i Jönköpings domar i mål nr 1178-1183-12).

Vidare finns det vissa allmännyttiga tjänster som skulle störas av att tjänsterna konkurrensutsattes vad gäller relation till brukaren inom exempelvis hälso- och sjukvård samt socialvård. Sådana tjänster skulle kunna direktupphandlas av synnerliga skäl (se prop. 2009/10:180, del 1 s. 344 f.).

Enligt förvaltningsrättens bedömning framgår inte annat än att de synnerliga skäl som åberopas beror på SLL:s egen bristande framhållning och de var förutsägbara. Det har i målet inte framkommit att det förelåg några hinder för SLL att senast den 17 oktober 2015 förlänga det tidigare interimsavtalet. Förvaltningsrätten finner att det inte framkommit att det förelegat sådana synnerliga skäl som avses i 15 kap. 3 § LOU. Förvaltningsrätten anser därför att det finns grund för att besluta om avtalens ogiltighet.

Ska avtalen få bestå på grund av tvingande hänsyn till ett allmänintresse?

Det förvaltningsrätten härefter har att ta ställning till är SLL:s yrkande om att avtalen ska bestå på grund av tvingande hänsyn till ett allmänintresse.

Av 16 kap. 14 § LOU framgår att om det finns tvingande hänsyn till ett allmänintresse, ska rätten besluta att avtalen får bestå trots att förutsättningarna för ogiltighet är uppfyllda.

Bestämmelsen i 16 kap. 14 § LOU ska tolkas restriktivt. Enligt förarbetena är det endast exceptionella omständigheter som ska medföra att ett avtal ändå får bestå och det framhålls vidare att begreppet tvingande hänsyn till allmänintresset förekommer inom olika områden inom EU-rätten och även har utvecklats i EU-domstolens praxis (prop. 2009/10:180 s. 138 f.). Som exempel på tvingande hänsyn till allmänintresset anges bl.a. allmän ordning och säkerhet, skydd för människors liv och hälsa samt folkhälsa. Enligt förarbetena ska även stor vikt läggas vid om myndigheten i fråga tillhandahåller en allmän service till samhället. Det sägs vidare att det ankommer på domstolarna att göra en skälig avvägning mellan detta allmänna intresse och leverantörens intresse av det ingångna avtalet förklaras ogiltigt i syfte att en ny upphandling ska företas (a. prop. s. 362).

De aktuella avtalen rör kollektiv trafik i Stockholms skärgård och omfattar en allmän service till allmänheten. Ett avbrott i ifrågavarande tjänster skulle innebära avsevärda konsekvenser för ett inte obetydligt antal brukare av kollektivtrafiken i Stockholms skärgård. Förvaltningsrätten finner att ett ogiltigförklarande av avtalen skulle leda till av oproportionerliga följder. Det har även framkommit att avtalen är tillfälliga och förvaltningsrätten ifrågasätter inte SLL:s avsikt att de tillfälliga avtalen ska löpa fram till dess att SLL kan avsluta upphandlingen genom att teckna avtal. Förvaltningsrätten bedömer att omständigheterna är sådana att det, med tvingande hänsyn till ett allmänintresse, finns skäl att låta avtalen bestå. De i målet aktuella avtalen ska alltså få bestå trots att förutsättningarna för ogiltighet är uppfyllda.

Sammanfattning

Förvaltningsrätten finner således att SLL inte visat det haft rätt att sluta avtalen utan föregående annonsering. Förvaltningsrätten bedömer dock att omständigheterna är sådana att det, med tvingande hänsyn till ett allmänintresse, finns skäl att låta avtalen bestå.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Information om hur man överklagar finns i bilaga 1 (DV 3109/1A LOU).

Maria Dahlberg

Rådman

Marie Englund har föredragit målet.

SVERIGES DOMSTOLAR

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Stockholm. **Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.**

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress

där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.

2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

I vissa mål får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. Detta gäller mål om överprövning enligt:

- lagen (2007:1091) om offentlig upphandling,
- lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster, eller
- lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet.

I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Behöver Ni fler upplysningar om hur man överklagar kan Ni vända Er till förvaltningsrätten.